

Šumera – vai pirmā pasaules civilizācija?

Vispārpieņemts mūsdienu uzskats teic, ka civilizācijas vēsture sākusies Šumerā. Tas ir tik nekaunīgi melīgs, ka gluži neviļus rodas jautājums – kam šie meli ir izdevīgi un vajadzīgi?

Mēģināsim atbildēt. Runa ir par zemi Divupē jeb Mezopotāmijā (Mezopotāmijas nosaukumu, kas nozīmē – starpupju purvājs, ieviesa sengrieķu un romiešu vēsturnieki). Tas ir apgabals starp Eifrātas un Tigras upēm, kas ietek Persijas līcī. Šumeras nosaukums liecina par to, ka tā bija Šu – svētās čūskas, iespējams, zalkša – zeme. Meru ir Indijas svētais kalns.

Tagad tā ir Irākas teritorija, tuksnesis.

Ielūkosimies dziļākajā Šumeras senatnē, ko tagad parasti noklusē, un mēģināsim saprast, kas tad radīja Šumeras kultūru un – kas bija šumeri.

Kaut gan vēsturnieki nevēlas nosaukt Šumeras senāko iedzīvotāju etnisko piederību, ir skaidrs, ka tajos senajos laikos, vismaz kopš 10.–8. gt. p. m. ē., visapkārt sākotnēji neapdzīvotajam starpupju purvājam, vēlākajai Šumerai, no Vidusjūras līdz Himalajiem kā vietsēži dzīvoja āriešu (baltu) tautas kā vienīgās. Pie tām piederēja pelasgi, heti, haji, mitannieši, ārieši, kuri jau 6. gt. p. m. ē. bija sasnieguši augstu attīstības pakāpi. Zāgrosa un Mazāzijas kalnos, Armēnijas kalnienē, Irākas plato, Vidusjūras austrumu piekrastē – Kanaānā – no zemkopju ciematiem izauga pirmās pilsētas – Džarmo, Ali-Koša, Jērika. Kanaānas nosaukums senajā āriešu valodā saistīts ar zemes rakšanu (sakne **kan-*). Sākotnēji āriešu zemkopju ciemos un pilsētās nebija greznības, viss liecina par iedzīvotāju vienlīdzību. Audzēja miežus, kviešus, turēja aitas, kazas, liellopus, cūkas. Zirgus pazina kopš 3. gt. p. m. ē., bet neizmantoja tos saimniecības darbos.

Domājams, ka ap 6. gt. p. m. ē. plašā apgabalā, arī Armēnijas kalnienē un Vidusjūras austrumu piekrastē, iestājās sausums. Ārieši nolēma apgūt labības audzēšanai purvaino, bet auglīgo apgabalu starp abām lielajām upēm Eifrātu un Tigru to lejtecē. Tas bija bez kokiem, akmeņiem, minerāliem un jebkādiem derīgiem izrakteniem, taču ar to priekšrocību, ka upju sanestās dūņas nodrošināja sējumu auglību.

Kā rāda arheologu atradumi, Divupē pilsētvalstis radušās sen pirms irigācijas sistēmu ierīkošanas. Pilsētvalstis izauga tur, kur attīstījās zemkopība un lopkopība.

6.–5. gt. p. m. ē. Divupes ziemeļos izveidojās Hasunas, Tel-Halafas un Samaras zemkopju kultūras. Tās raksturo lieliska izkrāsota keramika, antropomorfas un zoomorfas māla figūriņas.

Vēsturnieku vidū nav vienprātības, no kurienes tieši ieradusies senākie Divupes iedzīvotāji, taču ir skaidrs, ka no kādām vēl senākām, augsti civilizētām zemēm. Tiek minēta ziemeļrietumu stepju zona, kas stiepjas līdz Armēnijas kalnienei un iesniedzas Mazāzijas pussalā (Čailds Gordons), Elama austrumos (Hartmans), senā Indija (Kristians) u. c.

Visas tās bija āriešu zemes – par spīti tam, ka šobrīd valdošā indoeiropiešu teorija to neatzīst. Tās piekritēji visiem spēkiem cenšas noliegt tā saukto indoeiropiešu, indoāriešu, indoirāņu agrīno saikni ar Priekšāziju un seno Indiju, uzdodot par indoeiropiešu pirmdzimteni Dienvidkrievijas, Kazahijas stepes. Saskaņā ar šo teoriju indoeiropieši, degradējušies līdz

klejojošām ganu tautām, Indijā ienāca ne agrāk kā 15. gs. p. m. ē. Vesela virkne Krievijas vadošo vēsturnieku, pildot politisko pasūtījumu, cenšas nopamatot un attīstīt tālāk šo ar baltiem diegiem šūto M. Gimbutienes teoriju, kas krieviem tik patīkama.

Tomēr ir pretēji, kaut maz zināmi, noklusēti pierādījumi. Viens no tādiem – vācu pētnieka E. Heinriha darbs, pēc Šumerā atrasto ciļņu attēliem rekonstruējot Divupes vissenākā perioda arhitektūras tradīcijas. Un lūk, arī Šumerā sākotnēji ir bijusi tipiskā āriešu taisnstūra koka māja ar divslīpju jumtu! Tās konstrukcijas elementi vēlāk tika lietoti, par celtniecības materiālu izmantojot mālu, no 4. gt. p. m. ē. – māla jēlķieģeļus.

Kokmateriālu imports liecina par ciešo saistību ar āriešu zemēm Eifrātas un Tigras augštecē, kas bija kokiem bagātas. (Kokus ērti bija pludināt uz leju pa upēm.) Mājokļu, laivu, šaujamo loku u. c. būvniecības metodes, kā arī Dabas reliģijas tradīcijas āriešiem pat ļoti lielos attālumos bija kopējas. Blakus mājām un lopu novietnēm bijis svētais stabs. Viena no svētajām zīmēm bija ugunskrusts.

Dabas reliģijas kulta loma bija mājokļa centrālajam stabam, ko rotāja ar solāro simbolu.

Kopš 6. gt. p. m. ē. Divupē, līdzīgi kā vēl agrākā posmā kaimiņzemē Elamā, celtas pilsētas un, tām attīstoties, arī – dievu svētnīcas. Tempļos tika veidota pilsētas labības rezervju uzskaitē. Tempļu sūtņi veica ārējo tirdzniecību – importēja kokmateriālus un vara rūdu, ko jau tolaik kausēja ārieši. To dēvē par El-Ubeidas zemkopju senkultūru (6.–4. gt. sāk. p. m. ē.), kuras pieminekļi atrasti gan Divupes ziemeļos, gan dienvidos, gan austrumos. Oficiālā vēsture atzīst, ka tā nav šumeru senkultūra (ja ar šumeriem tiek saprasti t. s. melngalvaiņi), bet noklusēts, ka tās radītāji ir ārieši (balti).

Jāuzsver, ka pilsētu civilizācija Divupē bija radīta sen pirms „melngalvaiņu” – semītu nomadu, t. s. šumeru – ienākšanas. Lai El-Ubeidas senkultūru kaut kā „pievilktu” „melngalvaiņiem”, pasūtījuma vēsturnieki to sauc par protošumeru senkultūru. Noklusē to, ka jau El-Ubeidas arheoloģiskajos pieminekļos, tempļu īpašumu uzskaitē u. c., parādās Šumeras vissenākā – piktogrāfiskā rakstība. Tas ir t. s. naglveida raksts, kas ar laiku attīstījās par ķīļrakstu.

Acīm redzot, naglveida lietām senajā Šumerā bija Dabas reliģijas kulta nozīme, kā tas redzams arī no apbedījumiem.

Šumeras agrīnās – piktogrāfiskās rakstības simboli bija raksturīgi arī citām, pat ļoti attālām āriešu tautām kā ornamenta elementi. Kulta nozīme bija arī naglveida priekšmetiem. Runa ir, piem., par seļkupiņiem un ketiem Obas baseinā, kuru etnosā, neapšaubāmi, iegājis seno āriešu substrāts.

Tātad seno āriešu Šumerā, tāpat kā Elamā u. c., bija pilns komplekts, lai tās atzītu par pasaules pirmajām civilizācijām – radītām sen pirms Senās Ēģiptes, un protams, pirms melngalvaiņu ieklejošanas! Korekti būtu par šumeriem saukt tikai Šumeras āriešus, jo tieši viņi radīja Šumeras civilizāciju.

Ap 3. gt. p. m. ē. arī citās tuvējās āriešu zemēs jau ražoja bronzas darbarīkus, plakandibena keramiku uz podnieka ripas, pazina un plaši lietoja rakstību.

Domājams, ka ap 3500. g. p. m. ē. lielā apgabalā, arī Arābijas pussalā un daļēji pat Divupē, atkal iestājās sausums. Divupes ārieši nolēma uzkrāt palu ūdeņus un apgūt labības

audzēšanai lielāku apgabalu starp abām upēm to lejtecē. Tā sākās plašāka Dienviddivupes zemes apgūšana.

Vairāku gadu simtu laikā, ar citu baltu tautu palīdzību (pelasgi un heti zemes irigācijas māku bija apguvuši jau ap 6. gadu tūkstoti p. m. ē.), šī purvainā, ar niedrēm aizaugusi zeme tika iekopta un sāka dot labas ražas. Taču visapkārt turpinājās sausums. Salīdzinot ar apkārtējām saules izdedzinātajām platībām, Divupe izskatījās kā paradīze zemes virsū, Ēdenes dārzs, kas pievilināja citas, mežonīgas ciltis un lopu barus.

Šajā laikā, ap 3000. g. p. m. ē., semītu nomadi no Arābijas pussalas sāka iespieties Divupē. Viņus uz šo paradīzi atveda ...izsalkušie lopi.

Ņemot palīgā lopu baru uzvedības pazīšanu un loģiku, var izskaidrot, kā mežonīgie, lielie lopu bari grāva civilizācijas centrus, nomadiem piepalīdzot. Ir zināms, ka stepju lopi (aitas, kazas, vērši, govīs, bifeli) ganās lielos baros, līdz tūkstotim un vairāk, lai aizsargātos pret plēsīgiem zvēriem, gaļēdājiem. Šiem bariem ir stingras vadības struktūras – barvedim un viņam pietuvinātiem lopiem klausā viss lielais bars. Viņi virzās tikai turp, kur ir ēdamais un ūdens, un kur nav nepārvaramu šķēršļu. Ja stepē izdeg zāle vai tā ir noēsta, lopi dodas tālāk. Nekādi gani viņus nevar novirzīt no ceļa, kuru nosaka instinkts. Viņi jūt zāli un ūdeni daudz jūdžu attālumā. Lopus varēja atturēt no iebrukumiem tikai dziļi ūdeņi vai ļoti augsti mūra žogi. No jēlķieģeļiem veidotie žogi, kādi bija Šumerā, ja aiz tiem bija sulīgi lauki un dārzi, lopus reti atturēja.

Tāpēc nepareizs ir kabinetu vēsturnieku traktējums, ka nomadi viņus gana. Var ganīt tikai pieradinātus lopus un arī tikai tad, ja tiem ir pietiekami daudz barības – zāles un ūdens. Ir nepārprotami, ka nomadi tikai sekoja šiem lopu bariem un uzturam pievēca vienīgi novājinātos, slimos vai vecos lopus – tos, kuri nevarēja sekot pamatbaram, kas no bara vadības bija stingri aizsargāts. Tāpat rīkojās arī šakāļi un citi plēsoņas.

Nomadu raksturojumam jāatzīmē, ka tuksnešos un pustuksnešos viņi bieži slāpes remdināja ar šo atpalikušo lopu asinīm, jo ūdens bija tikai retajās oāzēs. Lopi var izturēt ilgāk bez ūdens nekā cilvēki. Semītiem bija un ir paradums lietot t. s. košera gaļu, kas nozīmē to, ka dzīvam lopam notecina vai izsūc asinis. Nomadi parasti gērbās jēlādās.

Izejot no augstāk teiktā, rodas sapratne, kāpēc daudzas senās, labi iekārtotās, lielās un bagātās pilsētas nereti tika pamestas. Dažas, mainoties klimatam un lopu bariem aizejot tālāk, vēlāk tika atjaunotas un apdzīvotas. Piemēram, Ebla Hatijā, arī Jērika.

Līdzīgi, acīm redzot, notika arī senajā Divupē, kur Eifrātas labajā krastā no Arābijas pussalas, sausuma spiesti, iebruka lieli lopu bari un tiem sekojošie melngalvainie semītu nomadi, saukti arī par Natūfas senkultūras cilvēkiem.

Aizdzīt ienācējus ārieši nevarēja, jo badīgie lopi nebija aizdzināmi. Jāatzīmē, ka līdz semītu iebrukumam baltu zemēs karus nepazina. Diemžēl, nepazina arī ieročus, jo nebija tādas vajadzības. Turpretī „melngalvaiņiem”, droši vien, bija kādi rīki, ar kuriem tie centās savaldīt atpalikušos lopus, un prasme tos lietot. Pirmie ieroči. Tā nu āriešiem bija uzradušies kaimiņi, ar kuriem nācās sadzīvot.

Sākās lēna, pārsvarā vardarbīga, tautu sajaukšanās. Nomadi, arī jaunie jaukteņi ar laiku, gadu simtu garumā, apguva nepieciešamākās zemkopju un citas civilizēto cilvēku darba iemaņas. Taču ne morāli. Sākās savstarpējas ķildas, stiprāko vēlme uzkundzēties pārējiem,

tieksme pēc greznības. Tas viss noveda pie verdzības iedibināšanas. „Melngalvaiņi” centās uzkundzēties arī āriešiem. Sākās pastāvīgi laupīšanas un vergu medību kari, kas ar laiku pārsviedās arī uz Divupes kaimiņzemēm. Pamazām Divupes ārieši bija spiesti atstāt savu zemi un doties projām – pārsvarā uz savu ciltsbrāļu Elamas valsti aiz Tigras upes.

Halafas, Samaras un El-Ubeidas zemkopju senkultūras Divupē beidza pastāvēt. Tās nomainīja Urūkas, Dzemet-Nasras u. c. kultūras, kas bija jau principiāli atšķirīgas.

Drīz vien no Arābijas pussalas ziemeļiem nāca jauns semītu vilnis – akadieši. Divupes pilsētas sāka apjozt ar augstiem mūriem, lai aizsargātos no kaimiņu un aplaupīto tautu uzbrukumiem.

Laika gaitā Divupes augstā kultūra pagrima. Tigras labā krasta irigācijas sistēmas tika sagrautas, auglīgie dārzi un druvas panīka. Kad Divupē un tuvākajā apkaimē viss bija iekarots, izlaupts un sagrauts, senās pamattautas iznīcinātas, semīti pasāka iebrukt Elamā, Hatijas dienvidos, Gala lejas provincē. Un viss sākās no gala.

Tādējādi līdz ar semītu iebrukumu Divupē sākās vergu, impēriju un karu laiki pasaulē. Tagad senais, agrāk augsti attīstītais Divupes apgabals ir pārvēsts par tuksnesi. „Pasūtījuma vēsturnieki” stāsta pasaciņas, ka pagrimums Lejas Divupē iestājies no augsnes pārsāļošanās. Augsne pie lielo upju ietekas jūrā no laika gala bijusi sāļa. Taču runa ir tikai par ~2 km platu piekrastes joslu, kur paisuma vai vētras laikā jūras un upes ūdeņi sajaucas. Šo zonu āriešu zemnieki neapstrādāja. Augsne Divupē kļuva neauglīga tāpēc, ka melngalvaiņi sagrava āriešu lauksaimniecības kopienas un pastāvīgo karu dēļ pameta novārtā āriešu ierīkotās irigācijas sistēmas, kas prasīja rūpīgu kopšanu.

Tas ir varaskāro, bet slinko un netālredzīgo iekarotāju saimniekošanas rezultāts. Augstas kultūras cilvēku sajaukšanos ar zemāk attīstītiem indivīdiem var attēlot ar matemātisko formulu $5 + (-2) = 3$. Nelīdzēja arī daudzo karos sagūstīto un paverdzināto gūstekņu, kā arī daudzo paverdzināto vietējo iedzīvotāju darbs.

Šo vardarbīgo tautu sajaukumu – āriešu un semītu pēctečus – tad arī pasūtījuma vēsturnieki sauc par šumeriem – pēc viņu valstiskā veidojuma „Šumera un Akada” apzīmējuma. Viņu etnisko izcelsmi vēsturnieki nekādi „nevar” noskaidrot. Kā jau teikts, ārieši, šīs civilizācijas pamatlicēji, tiek dēvēti par protošumeriem.

Tādējādi notiek manipulācija ar Šumeras un šumeru jēdzieniem. „Šumeri” nav etnonīms, tas atvasināts no teritorijas. Āriešu radītās augstās civilizācijas sasniegumi tiek attiecināti uz vēlākajiem ienācējiem, mežonīgajiem nomadiem. Rakstības aizsākumus Šumerā visbiežāk vispār noklusē, vai arī datē ar vēlāku laiku.

Der padomāt, kāpēc citu āriešu valstu: Hatijas, Elamas, Krētas u. c. vissenākie māla tāfelīšu u. c. raksti vēl līdz šai dienai netiek tulkoti. Daudzi iznīcināti, citi vēl tagad guļ muzeju pagrabos. To var izskaidrot tikai ar vēlmi slēpt faktus par vissenākajām civilizācijām un to radītājiem – āriešiem (baltiem). Šumeras māla tāfelīšu piktogrāfiskos rakstus un ķīļrakstus daudzu desmitu gadu garumā sev vēlamā veidā tulkoja galvenokārt semītu izcelsmes „lietpratēji”.

Un lūk, puspasaules pazīst Bībeli.

Bībele (tulkojumā no sengrieķu val. – grāmata) sākotnēji bija āriešu (baltu) tautu svarīgāko vēstures notikumu apkopojums. Tas nonāca svešās rokās, tika sagrozīts, piešmulēts ar izdomājumiem un to tagad uzspiež pasaulei kā svētos rakstus.

Daži piemēri. Eifrātas un Tigras lielos plūdus, kas bija ap 2950. g. p. m. ē., pataisīja par pasaules plūdiem, kur visu dzīvo glābj semīts Noass. Agrākajos āriešu mītos visa dzīvā glābējs bija udeņu dievs Enki un viedais cilvēks Ziusudra (akadiešu saukts par Utnapištumu.)

Glūži pretēju saturu ielika āriešu Pasaules koka (arī Pasaules kalns, stabs, ass) simbolā, kas āriešiem nozīmēja visas labklājības pamatu – zemes cilvēku saistību ar debesu – dievišķo sfēru un atradās ne vien īpašās kulta svētnīcās, bet ik mājoklī (svētais stabs, svētās zīmes uz priekšmetiem). Bībelē tas ir laba un ļauna atzišanas koks, kuram labāk netuvoties – tālāk no grēka! Mītiskos pasaules pirmcilvēkus pārvērtā par semītiem – Ādamu un Ievu – un novietoja viņus turpat Šumeras paradīzē – Ēdenes dārzā. Svēto rakstu ilustrācijās gan parasti viņi attēloti kā klasiski ārieši.

Pat pazīstamais Bībeles teiciens: „zeme, kur piens un medus tek”, ir aizguvums no senās āriešu Dabas reliģijas, vēdām.

Vēstures grāmatās kā pasaulē pirmo likumu radītāju parasti min Senbabilonijas impērijas semītu izcelsmes valdnieku Hammurapi. Tomēr atzīts, ka lielajā, vairākas tonnas smagajā diorīta akmenī iekalti agrāk, pirms semītu iebrukuma radīti likumi, tostarp 10 baušļi, kurus vēlāk piedēvēja Mozum.

Āriešu temats, arī viņu valoda Divupes vēsturē ir tabu. Šumerus tēlo par izolētu tautu, kurai vēstures gaitā nav līdzinieku, analogiju, kaut gan paši vēsturnieki atzīst, ka Šumeras izpētes problēmas nevar atrisināt, paliekot šumeroloģijas ietvaros.

Tātad negrib atrisināt? Tātad ir sava veida vēsturnieku mafija, kas spēj šīs manipulācijas uzspiest visai pasaulei?

Secinājums ir tikai viens – kādai tautai, kurai svarīga pasaules kundzība, „jāpierāda”, ka tās kultūrai ir dziļas saknes, kas iesniedzas piectūkstoš gadu dziļā senatnē un sākas ap 3000. g. p. m. ē. augsti attīstītajā Divupē.

Neatkarīgiem vēsturniekiem, etnogrāfiem un valodniekiem būtu vērts salīdzināt Šumeras āriešus un latviešus – valodu, mitoloģiskos priekšstatus, ornamentu – vēl jo vairāk tāpēc, ka arī baltu vēstures problēmas nevar atrisināt, paliekot baltistikas, pat t. s. indoeiropiešu pētniecības ietvaros. Tieši to neviens Latvijas vēsturnieks nav iedrošinājies, uzkrītoši turoties lielvaru apmaksāto vēsturnieku teoriju nospraustajās robežās. Piemēram, senā vārda sakne *Īl- jeb *Il- (dažos atveidojumos arī *El-) mums, latviešiem, ir kopēja ar Šumeras āriešiem, arī nozīme sakrīt – senču dvēseles.

...Bet līdz tam laikam arī mums, lētticīgajiem un savas saknes nezinošajiem, savu seno Dabas reliģiju kā pagānismu noliedzošajiem latviešiem, mūsdienu pasūtījuma vēsturnieki mēģinās iešmugulēt viedokli, ka pasaules pirmās civilizācijas radītāji ir Šumeras „melngalvaini”. Ar šīm vēsturiskajām blēdībām un blēņām sākas vēstures mācīšana Latvijas skolās, labi zinot, ka pirmās vēstures mācībstundas bērniem vislabāk paliek atmiņā.

Izmantotā literatūra:

- Heinrich E. Bauwerke in der Altsumerischen Bildkunst. – Wiesbaden, 1957, S. 31.
- Пелих Г. И. Происхождение селькупов. – Томск, 1972, стр. 159–176
- Кузьмина Е. Е. Откуда пришли индоарии? – М, 1994, стр. 264–267 и др.
- Матюшин Г. Н. Тайны цивилизаций. – М, 2002